

تکلیف معلم در روز اول کلاس

انتشار این شماره که تصادف با افتتاح مدارس و ابتدای سال تحصیلی است وظائفی را که یکمعلم در روز اول افتتاح مدرسه برعهده دارد بخاطر میاورد موضوع این مقاله که آقای میرزا علی محمدخان عامری نگاشته اند باموقع مناسبی تمام دارد

تعلیم و تربیت

-۱-

بسیاری از معلمین تصور میکنند که در روز اول کلاس چندان کاری ندارند و به این قناعت میکنند که صفحه را برای جلسه آتیه از کتاب درس معین کنند و شاگردان را مرخص نمایند!! بنظر نگارنده روز اول یکی از مهمترین روزهای درس محصل است و معلم دانا قبل از وقت بقدری مطالب مفیده راجع بموضوع درس تهیه میکند و حاضر دارد که در آخر زنگ تأسف میخورد که وقت تمام شد و مطالب هم ناتمام ماند. مثلاً روز افتتاح مدرسه معلم که وارد کلاس میشود اول باید شروع بتعریف و اهمیت کتابی که تدریس میکند بنماید و بگوید که مقصود از تدریس آن چیست و وقتیکه شاگرد کتاب را تمام کرد از چه راهی میتواند مطالب آنرا بکار برد و بچه درد او میخورد. بعلاوه لازم است که نام مؤلف و شغل وی را نیز متذکر گردد یا از روی جلد کتاب نشان دهد و بخواند سپس به مقدمه یا دیباچه کتاب رجوع کرده شروع بخواندن نماید چه آن مقدمه حکم براءت استهلال را دارد و واقعاً سبب دانش و تفوق ابتدائی میشود و ذهن را برای فهم مطالب آن کتاب حاضر میکند. پس از اتمام

مقدمه نقشه را که برای تدریس سالیانه خود طرح کرده است بشاگردان بیان کند برای نمونه و مثل نقشه را که معلم تاریخ مدرسه متوسطه در روز اول تدریس جلد سوم تاریخ میرزا عباسخان اقبال در نظر داشته و برای محصلین ذکر مینماید مینکاریم : -

«جلد اول و دوم این تاریخ در کلاسهای پائین خوانده شد و علل و اسباب ترقی و تنزل دول را در زمان قدیم ملاحظه کردیم . حال به مطالعه قسمت نژاد اریان که در مرکز اروپا پراکنده شدند میپردازیم تا ببینیم چگونه ترقی کردند و تمدن بچه وسیله روی بدان جانب آورد و مردمان اروپای مرکزی و غربی چگونه از قافله تمدن قدیم بتدریج جلو افتادند . عجله خاطر شما آقایان را بدین نقشه جلب میکنیم که پس از درره مختصری از تاریخ روم شروع باین کتاب نمائیم و در یکماه اول قسمت اول آن را تمام خواهیم کرد . سپس یک دوره نموده یک امتحان مختصر خواهیم داشت . بعلاوه بعضی کتابهایی نیز تهیه شده که اغلب اوقات بدانها باید رجوع کنید (معلم نام آن کتابها را باید در این موقع ذکر کند) . پس از این امتحان شروع به قسمت ایران مینمائیم و اینرا نیز تقریباً در مدت دو ماه باتمام میرسانیم . برای این قسمت نیز کتابهای بسیار مفیدی مانند تاریخ جهانگشای جوینتز ، بیتهقی ، ترجمه یمینی راحته الصدور و غیره هست که باید بدست بیاورید و بخوانید زیرا هم فائده تاریخی میبرید و هم از عبارات روان و سلیس آنها بهره مند میگردید . پس از ختم این قسمت و مراجعه بکتاب لازمه هر يك باید يك رساله لا اقل ده صفحه راجع به يك قسمت یا سلسله مخصوصی که بعد معین میشود بنویسید و نتیجه مطالعات و تتبعات خود

را نشان دهید و اگر مورد قبول واقع شد ممکن است شما را از امتحان نهائی این قسمت معاف نمایم. از جزء سوم این کتاب تاریخ جدید شروع میشود. برای این قسمت هم باز کتابهای خارج کلاسی هست و حتی رمانهای شیرین نیز میتوان بدست آورد و برای کمک مطالعه نمود. در این موقع کاری که اهمیت میدهم اینست که برای هر يك از شما موضوعی راجع بدرس معین میکنم که بروید و تفحص کنید و تحقیقات دقیق نمائید و هر يك بنوبه خود در روز معین کنفرانسی برای شاگردان کلاس ایراد کنید و سایرین همه قلم و کاغذ در دست بگیرند تا اگر اشتباهی در تاریخ یا مطلب تاریخی بنظرشان برسد یاد داشت کنند و پس از کنفرانس بهر يك اجازه داده میشود که عقاید خود را اظهار کنند و اگر مطلبی تازه دارند و یا میتوانند چیزی اضافه میکنند. چون قسمت سوم را تمام کنیم مراجعه مفصلی خواهیم نمود امتحانی نیز خواهیم داشت. در قسمت چهارم علاوه بر کتب مفیده که محل مراجعه خواهد بود گاهی هم اخبار خارجه روزنامهها را میخوانیم و موضوع مذاکره قرار میدهیم. الی آخر»

بعد از این بیانات معلم شروع بسؤال کردن مینماید بد اینمعنی که چون محصلین سال پیش تاریخ روم را خوانده و تمام کرده و این کتاب هم دنباله آن را گرفته پیش میرود بعضی سئوالات فکری از تاریخ روم مینماید و ذهنها را برای فهمیدن این قسمت آماده و حاضر میکند. مثلاً میپرسد آیا روم چند قسم حکومت داشت و علت تشکیل و از میان رفتن هر يك چه بود؟ بگمان شما چه عواملی کمک کردند که پانصد سال از متلاشی شدن يك چنین امپراطوری وسیع و معظمی که از اقوام افریقائی

و آسیائی و بسی نژاد های دیگر در درجات مختلفه تمدن تشکیل شده بود جلوگیری و ممانعت نماید؟ چه باعث شد که این امپراطوری با این ترتیب حکومت و این اندازه توجه و دقت و احتیاط بالاخره متلاشی شد؟ در این ضمن معلم باید سعی کند حتی المقدور این اوضاع را با حالات و اوضاع دوره امپراطوری ایران تطبیق نماید و علت سر بلندی و تفرق و سبب تنزل و انحطاط آن را با امپراطوری روم قدیم مقایسه کند. پس از بیانات مجملین معلم بشخصه عقاید خود را نیز اظهار میکند و صحت و سقم سخنان آنان را خاطر نشان مینماید و سره را از ناسره تمیز میدهد.

مسئله دیگری که در درجه اول اهمیت است آنکه معلم باید طریقه حاضر کردن درس را نیز در روز اول بشاگرد بیاموزد و قوانینی چند که نتیجه تجارب خود یا معلمین ماهر دیگر است بایشان دیکته کند تا دروس خود را بر وفق آن قراین حاضر کنند. زیرا عاداتی که شاگردان در مدت تحصیل ملکه مینمایند اهمیتش از موضوعاتی که یاد میگیرند زیادتر است. خلاصه در اواخر کلاس معلم شاگرد را طرف خطاب قرار داده میگوید « میخواهم برای کمک و همراهی شما نصایحی چند بشما بدهم تا درستان را زودتر و بهتر حاضر کنید و همگی در صفحه اول کتاب یا دفتر یاد داشت خود آنها را بنویسید و از همان شب اول بموقع عمل بگذارید.

مثلا معلم ریاضیات قواعد ذیل را دستور میدهد:

۱ - يك پروگرام روزانه معینی برای خود درست کنید و در این پروگرام وقتی مخصوص برای ریاضیات تعیین کنید، بدین طریق

عادت خواهید کرد که حواس خود را در آنوقت فقط بدان موضوع تمرکز دهید .

۲ - لوازم درس ریاضی خود را از قبیل کتاب درس ، دفتر ، خطکش ، پرگار ، کاغذ حاضر داشته باشید . وقتیکه چیز مینویسید توجه نمائید که نور از طرف دست چپ شما بتابد .

۳ - تکلیف روز بعد را درست بفهمید . و بعد بیانات معلم را یادداشت نمائید . تکلیف روزانه و اسم کتبی را که باید بدان مراجعه نمائید نیز یادداشت کنید . قبل از مطالعه جدی مطالب مهمه درس را انتخاب کنید .

۴ - یاد بگیرید که کتاب درس را چگونه بکار برید . مقصد فهرست ، حراشی و غیره را بفهمید و اغلب رجوع بدانها بنمائید (بدبختانه اغلب کتابهای فارسی ما از این جزئیات محروم است !)

۵ - وقت مطالعه خود را تلف نکنید . در موقع معین فوراً سر جای خود بنشینید و مشغول مطالعه شوید تمام حواس خود را جمع درس نمائید و نگذارید چیزی حواستان را مغشوش و پریشان کند . میل به تعام و فرا گرفتن داشته باشید .

۶ - قاعده بهتر این است که ابتدا درس را یکبار تند ولی بقید فهمیدن معنی بقدر مقدور بخوانید سپس برای دفعه دوم با دقت شروع بخواندن کنید بداین معنی که قبل از آنکه مسئله را حل کنید یک دفعه بخوانید و بفهمید که چه فرض شده و چه باید ثابت شود . این دو چیز را همیشه در موقع حل مسئله بخاطر داشته باشید .

۷ - درس خود را منفرداً حاضر کنید تا مغز خود را درست بکار

بیندازید و مسائل را خودتان حل کنید زیرا تحصیل انفرادی از روی امانت است.

۸ - جدیت کنید تا حقائق و مطالبی را که فرا گرفته اید بموقع عمل گذارید و اصول آن را با وضعیات روزانه که مشاهده مینمائید تطبیق کنید و با اصطلاحات و بیانات خود توضیح دهید.

۹ - به موضوع درس خود علاقه داشته باشید. کتابها و نوشتههای دیگر که راجع بهمین موضوع است بخوانید.

۱۰ - دروس خود را اغلب دوره کنید. اگر نکاتی بوده که در دفعه اول ملتفت نشده اید در موقع مراجعه کردن میفهمید و ملکه میکنید.

۱۱ - هر درس را روز بروز حاضر کنید. این عادت خیلی اهمیت دارد که هر کاری را بوقت خود انجام دهید.
هر گاه موضوعی غیر از ریاضیات باشد قوانین ذیل نافع و سوده‌مند است:

۱ - مطالبی را که باید حاضر کنید ابتدا چندین بار آنرا با دقت تمام و بدون تعجیل من البد و الی الختم بخوانید تا آنکه معنای آن را بطور کامل و واضح بفهمید.

۲ - درس را بالتمام بخوانید نه جزء جزء تا آنکه قسمتهای اساسی زود در خاطر جای گیرد. سپس حواس خودتان را جمع قسمتهای مشکل کنید و بعد همه را یکجا بخوانید تا تمام درس ذهنی و ملکه شود.

۳ - همینکه درس را یکدفعه بی غلط تکرار کردید از خواندنش دست نکشید و باز چند دفعه دیگر تکرار کنید.

- ۴ - هنگام فرا گرفتن و بعد از آن باید سعی کنید که مهمانمکن مطالب درس را بیاد بیاورید و مخصوصاً در قسمتهائی که اشکال دارید مشق نمائید همچنین اگر در موقع بیکاری کوشش کنید که مطالب درس را بیاد بیاورید فوق العاده نافع است .
- ۵ - هرگاه مطلبی را که میخواهید حاضر کنید طولانی است میتوانید بچند قسمت تقسیم کنید . (این مسئله برای اطفال اهمیت زیاد دارد)
- ۶ - ملتفت باشید که پس از فراغت از مطالعه يك کتاب فوراً مشغول مطالعه کتاب دیگری که موضوعش با کتاب پیش فرق دارد نشوید پنج الی ده دقیقه فاصله بگذارید . ضمناً سعی کند چیزهائی را که از کتاب خود یاد گرفته اید بخاطر بیاورید و در ذهن خود دوره کنید
- ۷ - حتی المقدور آموختن و حفظ کردن باید بامعنی باشد زیرا اگر نخواهید چیزی را بی معنی یاد بگیرید مبلغی وقت صرف میشود و تولید زحمات زیادی میکنند .
- ۸ - عادت خوبی است اگر وقت درس فوراً کتاب خود را بر دارید و مشغول درس شوید و وقت خود را ببورق زدن کتاب و نگرستن باین چیز و آن چیز تلف نکنید .
- با ملاحظه مطالب و مراتب مذکور در فوق می بینیم که روز اول کلاس یکی از روزهای مهم درسی است و وظایف معلم و متعلم در آن روز از هر روز دیگر زیادتر است .

